

ELIKADURA

IRAULTZA

Premiazkoa da gaur egungo sistema
bideraezinetik elikadura-eredu
→ jasangarri batera igarotzea

Laburpen exekutiboa

Elikadura iraultza:

Premiazkoa da gaur egungo sistema bideraezinetik elikadura-eredu jasangarri batera igarotzea

Laburpen exekutiboa

Dokumentu hau *Elikadura iraultza: Premiazkoa da egungo sistema bideraezinetik elikadura-eredu jasangarri batera igarotzea* txostenaren laburpen exekutiboa da. Iturri bibliografiko guztiak bertsio zabalduan zehazten dira. Txosten hau *Alimentta, think tank por la transición alimentaria* elkarteak Espainiako Greenpeacerentzat egindako analisi batean oinarritzen da.

Azaleko argazkia

Sarrera

Elikadura funtsezko ondasuna da gizakien biziraupenerako eta osasunerako. Gorputzak behar bezala funtzionatzeko behar diren mantenugaiak ematen dizkigu, eta garrantzitsua da ongizaterako eta kulturarako. Baina egin duten bidaia, eragin dituzten inpaktuak, nork sortu dituen edo legeak nola egiten diren jakin gabe sartzen eta irteten dira produktuak gure platerean. Sistema horrek guztiak hainbat inpaktu ezkututzen ditu, eta joera horrekin jarraituz gero, inpaktu horiek katastrofikoak izango dira.

Zalantza sendotasuna duen eta arriskuan jartzen gaituen eredu batek eragindako elikadura-krisi horren jakitun, egungo ereduaren jarraitutasuna egiaztatu nahi izan du Greenpeacek, bai eta lehorrean zein itsasoan elikagaiak modu jasangarrian eta osasungarrian ekoizten dituen trantsizio-eredu baten bideragarritasuna ere. Horrela, etorkizunaren modelizazioaren bidez eta klima-aldaketa kontuan hartuta, emisioak xurgatzen dituen, ingurumena suntsitzen ez duen, enplegua sortzen duen eta elikatzen gaituen sistema batera eraldatzea posible ote den galdetu diogu geure buruari. **Beste sektore batzuetan, trantsizioa funtsezko pieza gisa onartu da, baina elikagaez hornitzen gaituen sektore garrantzitsu honetan ez da ia baloratu ere egin. Inoiz baino beharrezkoagoa da elikagaien trantsizioari ekitea.**

Gaur egun, mundu-mailako **elikadura-krisi larrian murgilduta gaude**, eta krisi horren ezaugarria gosea areagotzea da, gero eta ahultasun ekologiko handiagoa duen testuinguru batean. Elikadura Sistema Jasangarriei buruzko Adituen Nazioarteko Panelaren arabera (IPES-Food, ingelesezko sigletan), elikadura-krisi hori polikrisi zabalago baten zatitzat hartu behar da, non larrialdi klimatikoa eta biodibertsitatearen galera krisi ekonomiko eta zorrarekin, osasun-krisiarekin eta krisi geopolitikoarekin korapilatzen diren¹. Klima Aldaketari buruzko Gobernuarteko Adituen Taldearen arabera (IPCC, ingelesezko sigletan), **2050ean elikadura izango da berotegi-efektuko gas gehien isurtzen dituen sektorea, energia-ekoizpenaren edo garraioaren aurretik**².

Espainiako gaur egungo elikadura-sistemak ingurumen-jasangarritasuna, gizarte-jasangarritasuna eta osasun publikoa mehatxatzen dituzten erronka esanguratsuei aurre egin behar die. Klima-aldaketa areagotu eta biodibertsitatea murriztu ahala, nekazaritza- eta arrantza-ekoizpenaren, ur baliabideen eta elikagaien segurtasunaren gaineko inpaktuak gero eta nabarmenagoak dira. Gainera, elikadura-eredua bidegurutze historiko batean dago, elkarren

¹ <https://ipes-food.org/es/la-crisis-alimentaria-mundial-en-la-era-de-las-catastrofes/>

² IPCC, 2023: Sections. In: Climate Change 2023: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Core Writing Team, H. Lee and J. Romero (eds.)]. IPCC, Geneva, Switzerland, pp. 35-115, doi: 10.59327/IPCC/AR6-9789291691647 T https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/downloads/report/IPCC_AR6_SYR_LongerReport.pdf

artean lotuta dauden eta epe ertain eta luzera gizarte-jasangarritasuna kolokan jartzen duten hainbat faktorek baldintzatuta. Tokiko ekonomia-sarea, enplegua, kultura-nortasuna edo **ekoizpenari eta kontsumoari lotutako jakintza tradizionalak desagertu egin dira pixkanaka, eta, horien ordean, lurraldera egokitutako logikarik gabeko ezagutza teknikoak ezarri dira. Horiek joera handiak ezartzen dituzte produktibitatearen eta nazioarteko kanalen horniduraren alde, hurbileko lurraldearen ekoizpen- eta hornidura-ahalmenaren gainetik, baina, era berean, ez dituzte kontuan hartzen planeta finitu baten mugak, ez eta sortutako ingurumen-inpaktuak xurgatzeko lurralde-mugak ere. Aldi berean, dieta mediterraneotik dieta orokorragoetara urruntzen gaituen nutrizio-trantsizio bat egon da. Elikagaiak eta lehengaiak hirugarren herrialdeetatik **inportatzeko mendekotasun** gero eta handiagoak, **intsumo kimikoen erabilera intentsiboak** eta **baliabide naturalen gehiegizko ustiapenak** (hala nola ura, espezieak eta lurzorua) elikadura-eredu intensifikatua eta industrializatu bat eratu dute, beste herrialde batzuetako osagaien eta produktuen mende dagoena eta ingurumen-, gizarte- eta ekonomia-inkatu handiak sortzen dituen, ekoizpen-kostuak kanpora ateratzearen bidez. Horrek, elikagaien segurtasuna bermatu beharrean, **egiturazko ahultasun ugari** sortu ditu.**

Egungo elikadura-ereduak epe laburreko ikuspegia du, eta, gainera, kostu sozial handia eragiten du, hala nola belaunaldien arteko erreleborik eza edo landa-eremua eta kostaldea uztea, bai estatu espainiarraren barruan, bai hirugarren herrialdeetan. Munduko lurraldeak elkarrekin lotzen dituen eta inportazioen eta esportazioen arteko mendekotasun-fluxu handiak eragiten dituen elikadura-globalizazio horrek hartzen diren erabaki politikoen eragina du. **Ekoizpen-eredu duala** dugu, alde batetik oso **intentsiboa**, zitrikoen eta beste fruta batzuen, bai eta olibadien eta barazkien (barazkiak eta frutak) zati handi bati eta abeltzaintza intentsibo eta arrantza industrialaren ekoizpenari lotutakoa; eta, bestetik, atzeraka doan eredu **estentsiboa**, abeltzaintza estentsiboa, ingurumen-inkatu txikiko arrantza eta familia- eta gizarte-nekazaritza barne hartzen dituen. Bi eredu horiek **elkarrengandik gero eta urrunago daude, bere alde egiten duen lege-esparru batean murgilduta dagoen industria-ereduarekin**, bere mendekotasun ekonomikoak eta kanpoko intsumoen edo produktuen inportazioekiko mendekotasunak sakonduz, eta nazioarteko hornidura-katearen edozein aldaketa txikiren aurrean oso kaltebera eta aldakor eginez.

Bestalde, familia- eta gizarte-nekazaritza, abeltzaintza estentsiboa eta arte txikietako arrantza oso mehatxatuta daude, zahartuta daude eta pixkanaka atzera egiten ari dira, garrantzi handiko zerbitzu ekosistemikoak sortzen dituzten arren. Horretara eraman ditu batez ere errentagarritasunera eta lehiakortasunera bideratutako politika publikoak garatu izanak eta industria-eredua eragiten ari den sostengaezintasun ekologiko eta soziala ikusteko gai ez izateak. Gainera, sektoreko soldatapeko lanaren prekarizazio handia kezagarria da, eta tarteka, erdi-esklabotza kasuei lotutako alertak pizten dira.

Txosten honen helburua premiazko gai horiei heltzea da, elikagaien ekoizpen- eta kontsumo-ereduaren egungo egoera aztertuz, eta ekosistemetan eta giza osasunean dituen ondorio kaltegarriak nabarmenduz, hainbat ikuspegitatik. Eta, aldi berean, azterketa bera egingo da, eredu nekazaritza ekologikoko ekoizpenetara, abeltzaintza estentsibora, arrantza jasangarrira eta kanpoko intsumoekiko mendekotasuna murrizten duen eredu aldatuta; aldi berean, sistema honek ingurumena babestearekin eta bere ekoizpen-mugekin bat eginez.

Horretarako, sistemaren azterketa integrala egiten da, osasunarekin, enpleguarekin eta ingurumen-jasangarritasunarekin erlazionatutako alderdiak kontuan hartuta, eta etorkizunerako (2030 eta 2050) eta egungo joeretarako proiektzio-ariketa bat eginez. Hiru agertoki sozioekonomiko (SSP) hartu dira kontuan, IPCCk modelatutako beren proiektzio klimatikoekin (RCP), eta aldagaiak adierazle sorta batekin konbinatu dira. Horri esker, balizko gizarte- eta ingurumen-inpaktuak eta -onurak identifika daitezke, eta, horrela, erabakiak hartzen lagundu.

Greenpeacen uste dugu elikaduraren etorkizuna ezin dela enpresa gutxi batzuen esku bakarrik egon, gure elikagaiak ekoizten hamarkadak daramatzaten pertsonak atzean utzita. Txosten horrek erakusten du **nahitaezkoa, premiaezkoa eta beharrezkoa dela dagoen elikadura-eredua aldatzea; izan ere, eredua aldatzen ez badugu, ondorioak are kaltegarriagoak izango dira.** Gure elikagaiak ekoizteko modua eraldatu behar dugu, herri honetako nekazaritzaren, abeltzaintzaren eta arrantzaren etorkizuna utopia bat izan ez dadin.

Dagoen eredua	Nahi dugun eredua
Eredu produktibista: produkzioak du lehentasuna, dirua lortzea kosta ahala kosta, eta kostuak kanporatzen ditu	Elikatzen duen eredua, nekazariari, abeltzainari eta arrantzaleari bidezko prezioa ordaintzen diona eta lurraldea zaintzen duena, ekosisteman onurak sortuz
Berotegi Efektuko Gasen (BEG) isurketa handiei lotutako eredua bat, elikadura klima-aldaketaren kausa nagusietako bat bihurtzen duena	Karbono-hustubide garbi gisa jarduten duen elikadura-sistema
Elikadura merkantzia gisa hartzen da	Elikadura oinarritzko eskubide unibertsal gisa hartzen da
Isuriak, baso-soiltzeak eta bestelako inpaktuak eragiten dituzten merkatu oso handiak	Tokiko eta hurbileko merkatuak
Ura gehiegi ustiatzen eta kutsatzen dueneredua	Ura modu jasangarrian erabiltzen duen eredua
Elikagaien ekoizteko hirugarren herrialdeak okupatzea eta ingurumen-inpaktua eragitea	Lurraldeko baliabideak modu jasangarrian eta logika demokratikoaren arabera erabiltzea
Gehiagoko ekoizteko hautatutako abere-arrazak (adib., large white, duroc txerria)	Aberastasun genetikoaren duten eta lurraldeetara egokitutako arraza autoktonoak
Labore homogeneoak, uniformeak eta oso produktiboak	Barietate heterogeneoak, tokiko baldintzetara egokituago daudenak, zaporea lehenesten dutenak eta lurraldearen baldintza eta beharretara egokitzen direnak
Lobby handien (kimikoa, bioteknologiakoa, inbertsio-funtsak, arrantza industrialak, haragi- eta esne-industria...) interesa	Lurraldeari entzutea eta elikaduraren demokratizazioa. Elikadura pertsonen eskuetan
Sintesi-intsumo kimikoen, erregistratutako hazien eta abeltzaintza- eta industria-ekoizpenerako lehengaien	Baliabide endogenoak, ekoizpen-autonomia eta eskura dauden baliabide naturalak errespetatzen dituen ekoizpena

inportazioaren mendekotasuna	
Nekazaritzako eta abeltzaintzako eredu intentsiboa (lurrik gabeko abeltzaintza eta makroetxaldeak)	Eredu estentsiboa eta artzaintzan oinarritutakoa (makroetxalderik gabekoa), lurraldean errotua
Arrantza industrialaren eta suntsitzailearen eredia	Arrantza-eredu bidezkoa eta jasangarria
Arrainjaleen akuikultura intentsiboko (itsasoko makroetxaldeak) eredia	Kuskubikoen akuikultura estentsibo tradizionala eta itsaski-bilketa
Ondorio negatiboak ingurumenean eta osasunean, produktuaren prezioan islatzen ez direnak	Produktuaren balioari dagokion bidezko prezioa Zerbitzu ekosistemkioen ekarpena
Ekoizpena eta esportazioa kostatzen ahala kostatzen dituzten politikak	Ekoizleen eta animalien ongizatea eta elikadura-subiranotasuna sustatzen dituzten politikak

Egungo eredia:

Mundu-mailan [elikadura-krisi](#)³ larria dago, non larrialdi klimatikoa eta biodibertsitatearen galera krisi ekonomiko eta zorrarekin, osasun-krisiarekin eta krisi geopolitikoarekin lotzen diren. Horrek guztiak **sistema hauskor bat** sustatzen du, **inportatutako baliabideen oso mende** dagoena, eta horrek zaugarri eta buruaskitasun gutxi bihurtzen du. Egungo elikadura-sistema **lurraldetik deskonektatuta** dago, eta inpaktu negatiboak eragiten ditu ekosistemetan, landa-eremuko ehunean eta osasunean, eta ez da egokitzen ari klima-aldaketaren baldintzetara, hala nola tenperaturen igoerara edo ur-ekasiara. Horrek esan nahi du **eredu jasanezina** dela, eta isuriak ugaritzea, ur-baliabideak ahitzea, biodibertsitatea murriztea eta ura eta lurzorua kutsatzea, ekoizleentzako errentagarritasun-krisia, elikaduraren narriadura eta [elikagaien segurtasun-gabezia](#)⁴ gero eta handiagoa dakartza.

IPCCren arabera, eredu honekin jarraituz gero, **2050ean elikadura izango da mundu mailan berotegi-efektuko gas gehien isurtzen dituen sektorea, energia-ekoizpenaren edo garraioaren aurretik**. Espainian, elikadura-sistemak, oro har, emisioak handitzen jarraituko du, gaur egun baino % 7 gehiago izateraino, eta nekazaritzako eta abeltzaintzako emisioak % 11 handituko dira. Egungo ereduarekin, biodibertsitatea galtzen jarraituko dugu, arriskuan dauden espezieak % 6 handituko dira eta arrantzaileko nazionalen harrapaketa % 53 murriztuko dira. Gure dietak gehiegizko animalia-jatorriko proteinak izango ditu eta lekale-proteinetan defizitarioa izaten jarraituko du, eta osasunerako oso kaltegarriak diren animalia-jatorriko koipe gehiegi kontsumitzen jarraituko dugu. Eta, azkenik, elikagaiak zaborretara botatzen jarraituko da, galdutako elikagaien eta alferrik galtzearen emisioak % 7 handituz.

Horregatik, Greenpeacek, Alimentta *think tank*-en lan zientifikoarekin, gure elikadura-sisteman zer gertatuko litzatekeen aztertu du, bi ereduak alderatuta: eredu kontinuista eta

³ <https://ipes-food.org/es/la-crisis-alimentaria-mundial-en-la-era-de-las-catastrofes/>

⁴ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2023/733115/IPOL_STU\(2023\)733115_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2023/733115/IPOL_STU(2023)733115_EN.pdf)

elikadura-eredu jasangarria, klima-aldaketaren hainbat agertokitan, bi denbora-mugetan: 2030 eta 2050. Hainbat aldagai sartu dira, hala nola berotegi-efektuko gasen isuriak, uraren kutsadura, biodibertsitatea, lurrak bereganatzea, dieten osasuna eta enplegua..., bideragarria, pertsonentzako osasungarria, ingurumenarentzat jasangarria eta **herrialdeko enplegurako positiboa** den eredu bat kalkulatu arte: gaur aurkezten dugun elikadura-eredu jasangarria (EEJ).

Elikadura-eredu jasangarria (EEJ)

Egungo sistemarekin jarraitzeak izango lukeen inpaktu kaltegarriaren aurrean, **Greenpeacek sustatzen duen EEJ sistemak, 2050erako, elikagaien emisioak % 116 murriztea lortuko luke**, elikadura-sistema karbono-hustubide bihurtuz. Nekazaritzaren eta abeltzaintzaren sektoreko isurketak % 95 murriztuko lirateke, eta arrantzaren sektorekoak % 88. Nitratoek eragindako uren kutsadura % 57 murriztuko litzateke eta biodibertsitatean irabaziko litzateke. Dietak hobetuko dira **planeta-osasuneko dietak** zehaztutako jarraibideen barruan, lekaleen kontsumoa areagotuz eta animalia-jatorriko proteinak murriztuz. Eta **elikagaien xahuketa erdira baino gehiagora murriztuko da**, isuriak % 96 murriztuta. Azkenik, elikadurari lotutako enplegua % 35 handituko da.

EEJk ekoizpena eta kontsumoa biltzen ditu, eta nekazaritza-ekoizpenerako nekazaritza ekologikoaren ikuspegiaren aldeko apustua egiten du, tokiko ingurunera egokitutako jardunbideekin eta uraren erabilera arduratsuekin, **lehorreko labore tradizionalen eta tokiko arrazen alde eginez**. Itsasoan, ingurumen-inpaktu txikia eta balio sozial handia duten **arrantza eta akuikultura jasangarrien** aldeko apustua egiten du. Oro har, ikuspegi berri honek ingurumena eta landa-inguruneko bizimoduak babestea, etorkizunerako elikadura osasungarria eta jasangarritasuna bermatzea eta ekoizpen benetan jasangarria indartzea du helburu.

Laburpen-taula honek 2050ean gertatuko dena erakusten du, eredu kontinuistarekin jarraituz gero edo pertsoneri eta planetari mesede egingo dien elikadura-trantsizio baten alde eginez gero.

Zer gertatuko litzateke 2050ean Espainiako nekazaritzako elikagaien sistemak egungo bideari jarraitzen badio?	Zer gertatuko litzateke 2050ean Espainiako nekazaritzako elikagaien sistema Greenpeacek proposatzen duen bezala eraldatuko balitz?
Emisioak	
+% 7 elikadurari lotutako emisio gaur egungoarekin alderatuta (elikadura-katearen emisio guztiak ditu barne)	-%116 elikadurari lotutako emisio gaur egungoarekin alderatuta
+% 11 emisio Espainiako nekazaritza eta abeltzaintzako ekoizpenean	-% 95 emisio Espainiako nekazaritza eta abeltzaintzako ekoizpenean
-% 27 emisio arrantza-flotan	-% 88 emisio arrantza-flotan
Ura	
Gaur egungo azalera ureztatu bera mantentzen da (4 milioi hektarea)	-% 4 azalera ureztatu gaur egungoarekin alderatuta
+% 11 ur-kontsumo ureztapenean gaur egungoarekin alderatuta	+%10 ur-kontsumo ureztapenean gaur egungoarekin alderatuta (emaitzen arabera bideragarria da hazkunde hau)
Gaur egungo guztizko nitrato-balio bera	-% 57 nitrato gaur egungoarekin alderatuta
Biodibertsitatea	
+% 6 lehorreko espezie mehatxatuta (599 espezie) 2030eko BAUrekin alderatuta (batez ere lehorreko landareak eta polinizatzaileak)	-% 23 lehorreko espezie mehatxatuta (batez ere lehorreko landareak eta artropodoak)
-% 53 harrapaketa arrantzaleku nazionaletan itsas eremuen % 10 babes zorrotzez babestuta eta modu eraginkorrean kudeatuta.	+% 22 balizko harrapaketa arrantzaleku nazionaletan itsas eremuen % 10 babes zorrotzez babestuta eta modu eraginkorrean kudeatuta gaur egungoarekin alderatuta.
Lurralde-azterna	
+% 5 landatutako guztizko gainazala (Espainia + atzerria)	-% 38 landatutako guztizko gainazala (Espainia + atzerria), gaur egungoarekin alderatuta
Espainiako landatutako azalera bera mantentzen da	+% 2 landatutako azalera Espainian
+% 14 landatutako azalera atzerrian	-% 91 landatutako azalera atzerrian
Dieta	
Lekaleak: 17,4 g/pertsona/eguna (mantendu egiten da)	Lekaleak: +% 200 (52,2 g/pertsona/eguna)
Haragia: 197,5 g/pertsona/eguna (mantendu egiten da)	Haragia: -% 79 (41,8 g/pertsona/eguna)
Arraina eta itsaskia: +% 0,72 (41,9 g/pertsona/eguna)	Arraina eta itsaskia: -% 71 (12 g/pertsona/eguna)
Enplegua	
+% 6 elikadurari lotutako enplegu Espainian.	+% 35 elikadurari lotutako enplegu Espainian.
+% 4 enplegu nekazaritzako eta abeltzaintzako sektorean, gaur egungoarekin alderatuta	+% 50 enplegu nekazaritzako eta abeltzaintzako sektorean, gaur egungoarekin alderatuta
-% 3 enplegarritasuna arrantza-sektorean	+% 40 enplegarritasuna arrantza-sektorean
Elikagaiak alferrik galtzea:	
% 25 alferrik gatzten da kunsumitutako materia freskotik	% 14 materia fresko alferrik galtzen da
% 7 emisio gehiago egungo egoerarekin alderatuta	- % 96 emisio egungo emisioekin alderatuta

Greenpeacek bost aldaketa-palanka identifikatu ditu. Palanka horiek eraldaketa-inpaktu potentzial handia dute teilakatuta:

1 Nekazaritza ekologikoko % 100eko ekoizpena 2050erako

2050erako nekazaritza ekologikoko ekoizpena % 100 izatera aldatzeak onura ugari izango lituzke ingurumenean, gizartean eta ekonomian. Lehenik eta behin, **polinizatzaileen gainbehera geldiarazten** lagunduko luke, eta **nitratoek eragindako uraren kutsadura % 57 murriztuko** luke. Labore ureztatuak demarkazio hidrologikoen mugetara egokituko lirateke, lehorreko laboreak —lekadunak, esaterako— garatzen lagunduz eta ur asko behar dituzten laboreak ur-ekasia hain larria ez izatea aurreikusten den eskualdeetan birkokatuz.

Gainera, elikadura eredu jasangarriak (EEJ) nekazaritzaren papera eraldatuko luke: berotegi-efektuko gasen emisio-iturri izatetik karbono-hustubide izatera igaroko litzateke, **-12,1 milioi tona CO₂ baliokide (-%124)** garbi murriztea lortuz. Horrek klima-aldaketara hobeto egokitzea ahalbidetuko luke, eta gas horien arazoa arintzen nabarmen lagunduko luke.

Ereduak tokiko ekoizpena eta ekoizpen jasangarria lehenesten ditu, eta elikadura eskubidetzat hartzen du, eta ez salgaitzat. Horrek gaur egun hirugarren herrialdeetan okupatuta dagoen nekazaritza-azaleraren % 38 libre utziko luke, hau da, 0,7 milioi hektarea eta, horrela, elikagaien tokiko ekoizpena erraztuko litzateke. Horren ondorioz, uste da nekazaritza ekologikoaren ikuspegi horrek % 50 handituko lukeela nekazaritzako eta abeltzaintzako sektoreko enplegua 2050erako.

2 Lekaleak

Gaur egun, Espainiako biztanleen dietan lekaleen kontsumoa eskasa da: 121,8 g pertsona/astea kontsumitzen ditugu, hau da, **azterlan honetan erabilitako erreferentziazko dietan** (EAT-Lancet, **365,4 g pertsona/astea**) gomendatutakoa baino ia 3 aldiz gutxiago. Azken hamarkadetan, Espainian nabarmen jaitsi da jaki honen ekoizpena, eta kontsumitzen ditugun lekale gehienak munduaren beste aldetik inportatzen dira, ingurumen-aztarna handia sortuz. Txitxirioak, babarrunak eta dilistak oso elikagarriak dira (zuntzagatik eta proteinagatik), eta guztiz bateragarriak dira gure lurraldeko baldintzekin; horregatik, **bere horniketa hirukoiztu egin beharko litzateke 2050ean**, egungo animalia-ekoizpen jasanezinaren kaltetan. Horretarako, funtsezkoa da **ekoizpena birkokatzea eta lekadunak** nekazaritza-ekosistemetako ekoizpen-paisaietan **txandakatze- eta elkartze-praktiketan sartzea**.

3 Txerri gutxiago eta nekazaritza ekologikoan oinarritutako abeltzaintza estentsibo gehiago

Espainian AESANek (Elikagaien Segurtasunerako eta Nutriziorako Espainiako Agentzia) gomendatutako okela baino 3,5 aldiz gehiago kontsumitzen da, esnekiak ia bi aldiz gehiago eta arrautzak % 33 gehiago. Abeltzaintza industrialak utzi eta nekazaritza ekologikoan oinarritutako abeltzaintza estentsiboaren alde egiteak, **2050erako, sektoreko berotegi-efektuko gasen emisioak % 80raino murriztea eta egungo enplegua bikoiztea ahalbidetuko luke**, animalien sufrimendua txikitzeaz gain. EEJrekin, osasunerako kaltegarria eta kontsumitzeko jasanezina den elikadura-patroi batetik, animalia-jatorriko elikagaiak erreferentziazko gomendioen arabera kontsumitzera igaroko litzateke, adibidez, astean 300 g haragi gehienez, eta lurraldean errotuta

dagoen abeltzaintza batetik datorrena, eta ingurumenean onura handiak sortzen dituen, hala nola suteak prebenitzea.

Animalia-ekoizpenaren industrializazioa, batez ere, **txerriaren sektorean** zentratu da, eta sektore horrek esportaziorako duen gero eta joera handiagoan (% 60 inguru). Sektore hau pentsu inportatuen eta nazionalen mende dago erabat, eta erantzukizun handia du emisioetan, nahiz eta gehienak inbentario ofizialetan zenbatu ez. **Espainiako abeltzaintzaren aztarna ekologikoa murrizteko ezinbestekoa da txerri-ekoizpena % 88 murriztea** eta hegaztien haragiarena % 76. Bestalde, lurraldeak aukera ematen duen neurriraino eta planeta-osasunerako dietak ezartzen duenaren barruan, behi-aziendaren ekoizpena % 7 handitu liteke, ardi- eta ahuntz-aziendarena % 83 eta untxiarena % 112.

4 Ingurumen-inpaktu txikiko eta gizarte-balio handiko arrantza

EEJrekin, arrantzaleku nazionaleko harrapaketak % 55 handituko dira, eta berotegi-efektuko gasen emisioak % 94 murriztuko dira 2050erako. Artisau-flota nagusi den arrantza-sektorea izan arren, Espainiako flotaren harrapaketen erdia baino gehiago atzerrian eta arrantza-modu industrialekin egiten dira. **Gainera, kontsumitzen dugun arrainaren % 60 baino gehiago inportazioetatik dator.**

Greenpeacek eredia aldatzea proposatzen du, ingurumen-inpaktu txikiko eta gizarte-balio handiko arrantza sustatuz, **kuskubikoen akuikultura estentsibo tradizionala eta itsaski-bilketa soilik mantenduz**, eta babes eraginkorra duten itsas erreserbak bermatzea, biomasaren esportazioa handitzeko. Horretarako, arrantza-flota industrialia pixkanaka desagertzea onartuko litzateke, arrantza-modu jasangarriagoetara eraldatuta. **2050ean, EEJri jarraikiz, arrantza-sektorea % 100 artisaua eta jasangarria izango litzateke, itsaski-bilketa eta akuikulturako zenbait praktika barne.**

5 Elikagai gutxiago alferrik galtzea

Janaria botatzeak funtsezko baliabideak (ura, energia, intsumoak eta giza lana) xahutzea dakar, baita ekosistemak kutsatzea ere. EEJk **biztanle bakoitzeko elikagaien xahuketen isuriak % 96 jaiste**a proposatzen du, alferrik galdutako elikagaien kopurua erdira murrizteagatik eta elikagai horien karbono-aztarna murrizteagatik. Gaur egun, **giza kontsumorako ekoiztako elikagaien laurdena alferrik galtzen da**, hau da, **33 kg elikagai pertsona bakoitzeko urtean**, eta galera gehienak etxeetan gertatzen dira. Hondakin horren isuriak zenbatuta, **gaur egun** Espainiako kontsumoaren guztizko **emisioen % 20 da**, 21,4 Mt CO₂eq, batez ere haragi-produktuei, olioiei eta arrantza-produktuei lotuta. Egungo bideari jarraituz gero, 2050ean alferrik galdutako elikagaiek **% 7 BEG gehiago** isuriko ditu gaur egun baino (elikaduraren karbono-aztarna handiagoa delako).

Greenpeacearen eskaerak

Elikagai-trantsizio horri heltzeko, beharrezkoa da borondatea izatea, politika publikoak eta finantzaketa sakonki eraldatzea eta inplikaturako sektore guztiekin lankidetzat estua izatea. Horretarako, 32 neurri martxan jartzeko eskatu du Greenpeacek. Hona hemen neurri garrantzitsuenetako batzuk:

1. **Nekazaritza ekologikoko erabateko trantsizioa** erraztuko duten politikak ezartzea, 2030erako gutxienez % 25era eta 2050erako % 100era iritsiz. Hori ekoizpen-sektore guztietan egin behar da, eta aurrekontu-funts propioa izan behar du.
2. **Proteina-trantsizio baten aldeko apustua egitea, [planeta-osasunaren dieta](#)⁵ sustatuz eta geure eginez.** Lekaleen eta landare-jatorriko gainerako elikagaien ekoizpena eta kontsumoa bultzatzea, eta animalia-jatorriko elikagaien ekoizpena eta kontsumoa murriztea.
3. **Abeltzaintza industrial eta bere makroetxaldeak alde batera uztea,** Abeltzaintzako Plan Estrategikoa (APE) garatuz, eskualde bakoitzerako gehienezko abere-karga zehazteko eta ganadu intentsiboa 2030ean % 50 gutxiago izateko eta 2050ean erabat ezabatzeke. Plan horrek abeltzaintza-sektorean bidezko trantsizioa bermatu behar du, inor atzean utzi gabe.
4. **Akuikultura industrial ezabatzea (itsasoko makroetxaldeak). Ingurumen-inpaktu txikiko eta gizarte-balio handiko arrantzaren** aldeko apustua egitea, Arrantza Politika Erkidearen 17. artikulua ezarriz, kuotak itsas-ekosistemen eta tokiko populazioen mesedetan esleitzeko, eta bidezko trantsizioa eginez arrantza industrial ezabatzeko, arrantza-modu jasangarri partzial bihurtuz eta itsasoan % 10eko babes zorrotza ziurtatuz.
5. **Banaketa- eta salmenta-zentro logistiko alternatiboak sortzen laguntzea,** adibidez, “Food hub-ak”, non elikagai jasangarriak biltegitratzen eta banatzen diren, edo nekazaritza-merkatu ekologikoak eta zuzeneko salmenta. Merkatuetan edo banatzaileetan produktu horiek identifikatzea lehenestea; hirietan erosketa-neurriak sortzea; elikagai horiei lehentasuna ematea politika publikoetan, eta bidezko prezioak ezartzea, ekoizleentzako eta erosleentzako finantzaketaren edo laguntzen bidez.
6. **Ingurumen-dirulaguntza kaltegarriekin amaitzea.** Ingurumena suntsitzen duten industria handientzako dirulaguntzak ezabatzea, gure mugen barruan zein kanpoan, eta elikagaien trantsizioa sustatzen duten enpresei ematea.
7. Modu jasangarrian ekoizten dutenei edo eredu horretara aldatzen direnei **lurrak eta ura eskuratzeko lehentasuna dutela ziurtatzea**
8. **Bidezkoa eta duina den enplegua sortzea,** belaunaldien arteko erreleboa eta emakumea landan eta itsasoan integratzea sustatuz. Horretarako ekonomia-, hezkuntza- eta lege-politikak zehaztea. Belaunaldi berriei landa eta itsas munduan hasiera ahalbidetuko dieten berdintasun-politikak eta familia kontziliaziorako politikak aplikatzen hasia.
9. **Elikagai gutxiago alferrik galtzea.** Estatu osoan ekoizleak harremanetan jartzeko estatu-mailako base bat sortzea, insumoak aprobetxatzeko eta ekoizpena planifikatzeko. Beharrezkoa da, halaber, elikagaien hornikuntza-katean alferrik galdutako elikagaien jatorriari, garrantziari eta arrazoiei buruzko datu zehatz gehiago izatea.
10. **Gobernantza parte-hartzailea sortzea.** Elikaduraren trantsiziorako sareak sortzea bultzatuko duten baliabide eta politika publikoak antolatzea, elikadura beste politika

⁵ https://eatforum.org/content/uploads/2019/01/Report_Summary_Spanish-1.pdf

batzuetan integratuz, hala nola kliman, etxebizitzan, garraioan eta osasunean. Eta, horrela, herritarren artean elikadura-subiranotasuna sustatzea.

Elikadura-trantsizioa, komunitate zientifikoak eskatzen duen bezala, politika publikoetan ahaztutako gai handiena da oraindik ere. Beste sektore batzuetan, trantsizioa funtsezko pieza gisa onartu da, baina elikagaiez hornitzen gaituen ezinbesteko sektore honetan ez da ia baloratu ere egin. Elikadura-eredu jasangarriak erdigunean jartzen ditu pertsonak, kontsumitzaileak, ekoizleak eta planeta. Orain, politikariek ausardiaz, erabakitasunez eta azkar jardun behar dute eredu hori gauzatzeko.

GREENPEACE

Txosten hori Greenpeaceko bazkideen ekarpen ekonomikoei esker egin da. Greenpeace elkarte independentea da politikoki eta ekonomikoki, eta ez du enpresen, gobernuen edo alderdi politikoen dirulaguntzarik jasotzen. Egin zaitez bazkide www.greenpeace.es webgunean

Greenpeace
Calle Valores 1, 28410 Madrid
Tel: +34 91 444 14 00
greenpeace.es